

POUK SLOVENŠČINE KOT TUJEGA JEZIKA Z VIDIKA SOCIOKULTURNIH VSEBIN NA IZBRANIH UNIVERZAH NA POLJSKEM

TINA JUGOVIĆ
Uniwersytet w Lublanie

SOCIOCULTURAL ASPECT OF TEACHING SLOVENE AS A FOREIGN LANGUAGE AT POLISH UNIVERSITIES. The article focuses on the role of sociocultural competence in teaching Slovene as a foreign language at selected Polish universities. According to the results of the online questionnaire, given to students of Slovene language in Lodz, Katowice and Warsaw, the desire to broaden personal knowledge about Slovenia, its culture and people is one of the main factors behind the decision to study Slovene or attend a Slovene language course at universities. At the same time the results of the questionnaire showed that students wish for the sociocultural aspect to be increasingly emphasised. The relationship between Slovenes and Poles exists for centuries though interpersonal intertwining, but according to the questionnaire the mutual understanding of the two nations is superficial. The author concludes that sensitivity for various sociocultural factors and their pertaining intercultural differences should be fostered.

Keywords: sociocultural competence, Slovene as a foreign language, Slovene at Polish universities, Slovene culture, cultural awareness, intercultural competence.

Prispevek osvetljuje pomen poznavanja in širjenja sociokulturnega védenja pri učenju slovenščine na izbranih univerzah na Poljskem, zlasti na Šlezijski univerzi v Katovicah. Jezikovni pouk (Program Studiów 2015: 5–7) naj bi govorca pripravil, da bo slovenščino uporabljal za uresničevanje svojih namenov in zadovoljevanje svojih potreb oz. da se bo samostojno sporazumeval v tem jeziku. Za uspešno sporazumevanje je treba upoštevati tudi družbene dogovore, ki veljajo v tej jezikovni skupnosti, zato je vključevanje vsebin, s katerimi predstavljamo slovensko družbo in njeno kulturo, ključnega pomena.

SOCIOKULTURNA ZMOŽNOST PRI POUKU SLOVENŠČINE KOT TUJEGA JEZIKA

Po *Skupnem evropskem jezikovnem okviru* (v nadaljevanju SEJO) komunikacijski pristop k učenju jezika govorca pripravlja, da bo tuji jezik uporabljal za uresničevanje svojih namenov in zadovoljevanje svojih potreb oz. da se bo samostojno sporazumeval v ciljnem jeziku, znanje o jeziku pa ni ključni cilj (SEJO: 10). Vse bolj se poudarja, da komunikacijsko usmerjene metodologije niti obvladovanje jezikoslovnih opisov in pravil niso zagotovilo za uspešno sporazumevanje, če se ne upoštevajo družbeni dogovori, ki veljajo v določeni jezikovni skupnosti in izhajajo iz širšega družbenega in kulturnega konteksta. Van Ek *sociokulturno zmožnost*,¹ eno od sporazumevalnih zmožnosti, opredeli kot *poznavanje sociokulturnega konteksta tujega jezika oz. seznanjenost z referenčnim okvirjem, ki je pogojen s sociokulturnim kontekstom* (van Ek 1986: 31, v Petravić 2016: 40). Sociokulturno vedenje je torej vedenje o družbi in o kulturni skupnosti, v kateri se izbrani jezik govori (SEJO: 126). Specifične pojave v določeni družbi in njeni kulturi lahko razvrstimo v kategorije: vsakdanje življenje, življenjske okoliščine, medosebni odnosi, vrednote, prepričanja in stališča, govorica telesa, družbene konvencije, obredno vedênje itd., pri čemer taka ureditev² ni dokonča ali edina. Z vključevanjem vsebin in ciljev, povezanih s sociokulturnim vedenjem, v pouk tujega jezika, si lahko učenci oblikujejo živo in celostno predstavo ciljne družbe.

V študijskem letu 2015/2016 se je na 26³ evropskih fakultetah izven Slovenije izvajal študij slovenščine na dodiplomski stopnji, na izbranih središčih pa so študenti lahko nadaljevali študij tudi na podiplomski stopnji. Na takih programih slušatelji poleg jezikovnih vaj obiskujejo tudi predavanja iz slovenske literature, jezika in kulture, slednja pri predmetih, kot so *Kultura in civilizacija*, *Realije Slovenije*, *Jezik in kultura*, *Geografija in zgodovina Slovenije*, *Slovenski film in glasba* itd. Učenje slovenščine na univerzah poteka tudi v obliki lektorata ali samostojnih jezikovnih tečajev, ki so omejeni le na jezikovne vaje, dodatni slovenistični predmeti pa niso predvideni. V takem primeru učitelj oz. lektor⁴ presodi, kateri družbeno-kulturni dejavniki so študentom znani v zadostni meri, da se jih pri poučevanju jezika jemlje za samoumevne, katere bo implicitno posredoval ali občasno eksplicitno opozoril nanje. Lektor se pri poučevanju srečuje z raznoliko strukturo študentov, ki vstopajo v ciljno kulturo; posameznike ločujejo mdr. družbeno-kulturna določenost, jezikovno in (med)kulturno predznanje, potrebe, izkušnje, pričakovanja in nenazadnje motivacija

1 Po van Eku sporazumevalno zmožnost tvorijo: jezikovna, sociolingvistična, diskurzna, strateška, sociokulturna in socialna kompetenca.

2 Ureditev po SEJO (127).

3 Po podatkih Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik (PP STU 2017, spletni dostop 13. 5. 2017).

4 Skladno s poimenovalno tradicijo učitelja slovenščine kot tujega jezika, zlasti tistega, ki poučuje v univerzitetnem okolju, v nadaljevanju besedila imenujem lektor (izraz vključuje tudi lektorice).

za učenje. Prav želja po spoznavanju izbrane dežele, njene kulture in prebivalcev je lahko marsikdaj odločilna za učenje tujega jezika ali pa celo vpis na lektorat in študij jezika, kar so pokazali tudi rezultati ankete⁵ o študiju slovenščine na Poljskem, katere podatke bomo vključili v ta prispevek.

Na spletno anketo je odgovarjalo 80 študentov, ki so se slovenščino učili na univerzah⁶ v Katovicah, Lodžu in Varšavi. Približno 80% anketirancev je slovenščino študiralo, preostali pa so se z njo srečevali na jezikovnih vajah. Treba je poudariti, da so bili respondenti vključeni v študijske programe, ki se razlikujejo po obliki, trajanju, intenzivnosti učenja slovenščine, predvidenem dosegu ravni znanja itd. V anketi so izražali mnenje o učnem programu, organizaciji učnega procesa, vsebini in metodah vodenja jezikovnih vaj iz slovenščine, vlogi lektorja ter odnosu do Slovenije in Slovencev. Izbrana vprašanja nakazujejo tudi vlogo sociokulturnih vsebin pri odločitvi za jezikovne vaje oz. študij slovenščine. Na vprašanje, zakaj so začeli obiskovati pouk slovenščine, je večina (69%) odgovorila, da je želela izvedeti več o Sloveniji, njenih prebivalcih in njihovem jeziku, skoraj tretjina (32%) je privabila možnost zaposlitve, skoraj četrtina (23%) pa so pritegnili osebni stiki s Slovenci. Avtorica lahko po pogovorih s svojimi študenti pove, da se je kar nekaj kandidatov vpisalo na slovenistiko v Katovicah zaradi navdušenja nad glasbeno skupino Siddharta in slovenskimi smučarskimi skakalci.

POLJAK IN SLOVENEK – BRATRANCA ALI BEŽNA ZNANCA?

Tudi pri sporazumevanju predstavnikov (sorazmerno) sorodnih kultur je treba upoštevati posebne družbene-kulturne dejavnike, ki veljajo v določeni jezikovni skupnosti, sicer lahko pride do nerazumevanja ali neskladja sporočenega, zmede in zadreg. Predstavljajmo si Poljaka in Slovenca, *brata Slave*, v gostilni. Poljak se obrne k Slovincu in se z iztegnjeno dlanjo prečno udari po vratu; slednji se ustraši ali razjezi, kajti ta gib sprejme kot grožnjo *Po tebi je!*, medtem pa se Poljak čudi, zakaj se je tako nejevoljno odzval pozivu na (alkoholno) pijačo. Razkoraki, ki nastajajo pri neverbalnem in tudi verbalnem sporazumevanju v jezikovnem paru slovenščina in poljščina in ki nastajajo zaradi kulturno pogojenih dejavnikov, različnih in pomanjkljivih predstav ter pričakovanj, niso redki.

5 Celotna anketa, ki so jo leta 2014 izvedle lektorice na slovenistikah Mateja Gojkošek (Lodž), Tina Jugović (Katovice) in Jasmina Šuler-Galos (Varšava), ter predstavitev izbranih slovenistik sta predstavljeni v prispevku Študij slovenščine na Poljskem z vidika študentov (Gojkošek – Jugović – Šuler-Galos 2014).

6 Slovenščina se poučuje na univerzah v Gdansku, Katovicah, Krakovu, Lodžu in Varšavi.

Zgodovina bratskih vezi sega v rimske čase, ko je med Baltskim in Jadranskim morjem potekala pot, po kateri so trgovali z jantarjem. Življenjske poti slovenskih in poljskih prednikov so se mnogokrat prepletale. Na začetku 15. stoletja se je Ana Celjska poročila z Vladislavom Jagiello in postala poljska kraljica. Poleg Ane Celjske je na krakovskem Wawelu našel svoj večni počitek tudi Adam Mickiewicz, čigar ustvarjalnost se je dotaknila Franceta Prešerna. Med 1. svetovno vojno je na galicijski fronti, na ozemlju južne Poljske, življenje izgubilo mnogo slovenskih vojakov. Devetdeseta leta prejšnjega stoletja so za obe državi minila v znaku tranzicije, vzpostaviti demokracije, novo tisočletje pa je prineslo vstop v Evropsko unijo. Letos mineva četrto stoletje diplomatskih vezi med državama, ki se vse tesneje tudi gospodarsko in turistično povezujeta. Od leta 2006 se je blagovna izmenjava med partnericama vsaj podvojila, Slovenija pa je postala za Poljake vse bolj priljubljena turistična točka in ne samo tranzitna država na poti do Hrvaške. Neguje se kulturno in umetniško sodelovanje, vzajemno gostovanje študentov na študijskih izmenjavah, profesorjev, literatov, gledališnikov in drugih ustvarjalcev. Motivov, ki dopuščajo skupno predstavitev Slovenije in Poljske je znatno več, pa vendarle – ali se dobro poznamo? Rezultati ankete so pokazali, da je Slovenija za Poljake še neodkrita oz. neznana dežela. Anketiranci so izražali stopnjo strinjanja z izbranimi trditvami, tako da so na ocenjevalni lestvici označili oceno od 1 do 5, pri čemer ocena 5 pomeni popolno strinjanje s trditvijo, 1 pa popolno nestrinjanje (vrstni red stopnje strinjanja je urejen v padajočem zaporedju). Poljski študenti so o svojih rojakih menili naslednje: Poljaki na splošno poznajo slovenske športnike (3,22), nekoliko manj turistične znamenitosti v Sloveniji (2,5), slovenske glasbenike (2,06), slovenska kultura in umetnost pa sta neznanki (1,89). Vprašani so menili, da Slovenci bolje poznajo Poljake in Poljsko (2,85) kot pa Poljaki Slovenijo in Slovence, pričujoče nizke ocene pa so pokazatelj slabega medsebojnega poznavanja.

Pomemben dejavnik pri uspešnem študiju je pozitivna podoba Slovenije in Slovencev v očeh študentov. Študenti so s pomočjo zgoraj opisane ocenjevalne lestvice podali svoje mnenje o Sloveniji in njenih prebivalcih. Po njihovem mnenju je Slovenija: čista in zelena dežela (4,46), turistično privlačna država (4,57), dežela, kjer se spoštujejo red, zakon in človekove pravice (4,15), mirna dežela (4), draga država (3,87), dežela, kjer bi želeli delati (3,67) in ekonomsko stabilna država (3,51).

V času študija so si študenti ustvarili mnenje tudi o slovenskem sleherniku. Slovencem so v izbrani stopnji pripisali naslednje lastnosti: radi se ukvarjajo s športom (4,34), ponosni so na lepote svoje dežele (4,21), so gostoljubni (4), dobro govorijo tuje jezike (3,97), so delavni (3,95), radi pijejo alkohol (3,94), so odprti in komunikativni (3,72), pogosto so depresivni (2,92), ne marajo sosednjih narodov (2,63), veliko jim pomeni vera (2,52), so

nestrpni oz. imajo predsodke proti homoseksualcem, pripadnikom drugih veroizpovedi in narodov itd. (2,35).

Za primerjavo velja vključiti še pogled tretjega. Američan Richard D. Lewis v delu *When Cultures Collide, Leading Across Cultures* (Lewis 2006) izpostavi pomen zavedanja in razumevanja (med)kulture raznolikosti za uspešno sporazumevanje, še posebej v poslovnem svetu. Ko za izbrane narodne kulture sestavi nomenklaturu vrednot, prepričan in značajskih lastnosti, Poljakom pripiše: umetnost, izobrazbo, družino, katolištvo; ponos, radodarnost, občutljivost na kritiko, prilagodljivost, skromnost, pogum, požrtvovalnost in strpnost, Slovence pa varčnost, delavnost, čistočo, vljudnost, točnost, poštenost, ljubezen do narave. Obema narodoma so skupni: gostoljubje, nacionalizem in katolištvo. Kot ključ k uspešni medkulturni komunikaciji Lewis nameni posebno pozornost t.i. sporazumevalnemu slogu naroda. Pri Poljakih zazna celo paleto slogov, meni, da so pri sporazumevanju lahko trezno pragmatični, gostobesedni, sentimentalni ali celo več – romantični z uporabo metafor, aluzij in dvoumnosti. Slovence opredeli kot zadržane pri telesnem in besednem izražanju ter doda opazko, da jih nekdanji Jugoslovani pogosto dojemajo kot dolgočasne in toge. Veljajo za dobre poslušalce, niso naklonjeni glasnosti, pretiranemu izražanju čustev in dvoumju pri sogovorniku (Lewis 2006: 283–305). Če primerjamo opažanja Lewisa in študentov, ugotovimo, da so vsi Slovence ocenili za delavne in gostoljubne, študenti pa se ne strinjajo, da so Slovenci tako togi pri komuniciranju niti niso izpostavili njihovega katolištva.

Med študijem se študenti seznanijo tudi s Slovenci, ki so s svojimi dosežki znamenovali zgodovinski, znanstveni, kulturni, družbeni, politični, športni ali glasbeni razvoj dežele. V raziskavi smo študente prosili, naj navedejo pet Slovencev, ki so nanje naredili največji vtis. Največkrat so bili omenjeni (v padajočem zaporedju): France Prešeren (26 omemb), Peter Prevc (17), Jože Plečnik (16), Slavoj Žižek (15), Primož Trubar in Tina Maze (12), Ivan Cankar in Goran Vojnović (10), Drago Jančar (8), Petra Majdič (7), Srečko Kosovel in Božidar Jezernik, Miha Blažič (6), torej predvsem uveljavljeni literati in športniki, ki tekmujejo v zimskih disciplinah, ki so na Poljskem precej priljubljene in spremljane. Izbor je najverjetneje povezan z osebami, ki so jih srečali pri jezikovnih vajah in drugih slovenističnih predmetih ali obštudijskih dejavnostih, spet tretji so povezani z osebnimi interesi študentov. Med omenjenimi sta tudi Božidar Jezernik in Goran Vojnović, ki sta obiskala sloveniste v Katovicah in Varšavi.

STIK S SLOVENŠČINO IN SLOVENSKO KULTURO IZVEN PREDAVALNICE

Znaten prispevek k celovitejšemu doživljanju ciljne kulture so izvenštudijski dogodki in dejavnosti⁷, ki študentu omogočajo ne samo spremljanje, pač pa tudi aktivno delovanje na kulturno-izobraževalnem področju. Študenti skupaj z lektorji in profesorji prirejajo literarne in filmske večere, koncerte, predavanja in delavnice, fotografske in oblikovalske razstave, kulinarčna srečanja, pri tem pa se preizkušajo kot prevajalci, moderatorji, učitelji in organizatorji dogodkov. Raziskava je pokazala, da je 55%⁸ anketirancev sodelovalo pri organizaciji prireditvev, ki predstavljajo slovenski jezik, kulturo, umetnost, znanost ipd. Vse bolj dostopne študijske izmenjave so marsikateremu študentu približale jezikovno, družbeno in kulturno podobo Slovenije in njenih prebivalcev: 31% anketirancev⁹ je bilo na študijski izmenjavi v okviru programa Erasmus in bilateralne pogodbe, 36% pa se jih je udeležilo Seminarja slovenskega jezika, literature in kulture. Tretjina respondentov je tudi sicer samostojno obiskala Slovenijo, prav toliko v sklopu študijske ekskurzije, raziskovanje dežele s turistično agencijo pa se ne zdi privlačna možnost, zanj se je odločila le ena oseba. Iz ankete smo izvedeli, da je v času študija 80% imelo vsaj občasne stiki s Slovenci.

VLOGA UČITELJA PRI SPODBUJANJU RAZISKOVANJA KULTUR

Pri procesu učenja tujega jezika, v katerega vstopajo učitelj kot predstavnik ciljne skupnosti oz. kulture in študenti, predstavniki izvirne kulture, se ustvarja kompleksna dinamika medkulturnega sporazumevanja. Lewis ponazarja, zakaj med udeleženci prihaja do sporazumevalnih razkorakov oz. je včasih težko razumeti tujca: že med odraščanjem ponotranjamo regionalne in nacionalne vrednote, prepričanja in koncepte, le-te sprejemamo kot naravne, celo normalne, samoumevne, gre za t. i. *kolektivno programiranje*. Tuje navade in prepričanja so za nas nenavadne predvsem zato, ker se razlikujejo od naših. Če svojo kulturo dojemamo kot naravno ali normalno, se nam kljub temu tuja ne sme zdeti abnormalna. Za izkrivljeno sliko tujca in njegove kulture je kriv pogled skozi *naša kulturna očala* oz. kulturna pogojenost. Uspešno sporazumevanje s tujcem je mogoče le, če preučimo posebnosti lastne kulture in se zavedamo njene subjektivne narave (Lewis 2006: 17–25). Medkulturna zmožnost¹⁰ je opredeljena kot zmožnost ustrezne in učinkovite

7 Poročila o slovenističnih prireditvah na slovenistikah po svetu so dostopna v letnih poročilih Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik; spletni dostop: PP STU 2017.

8 Pri interpretaciji je treba upoštevati, da so se nekateri anketiranci šele začeli učiti slovenščino in še niso imeli prave priložnosti sodelovati pri takih dogodkih.

9 Glej opombo 8.

10 Opredelitev pojma kultura je večplastna in raznovrstna, posledično se za medkulturno zmožnost ponuja

komunikacije v medkulturnih situacijah, ki se gradi na lastnem medkulturnem znanju, sposobnostih in nazorih (Deardorff 2006, v Petravić 2016: 17).

Tako pri kulturah, ki relativno niso oddaljene, npr. slovenska in poljska, lektor zna opozoriti na povezovalne in razlikovalne elemente, to pa je mogoče le, če je tudi sam dovzeten za spoznavanje kulture svojega študenta. Lektor spodbuja kulturno in socialno razgledanost študentov, v okviru omejitev učnega programa se približuje njihovim potrebam in interesom. Samostojno raziskovanje slovenskih sociokulturnih vsebin, pa naj si bo slovenska glasba, film, književnost, spremljanje aktualnega družbenega dogajanja ali pa sodelovanje na slovenskih družabnih omrežjih, in s tem večja izpostavljenost tujemu jeziku (praviloma) posledično pomeni tudi krepitev študentove jezikovne zmožnosti, kar potrjuje tudi avtoričino opazovanje študentov pri njihovem jezikovnem napredku.

Anketiranci so podali svoje mnenje tudi o vlogi naravnega govorca pri učenju tujega (ne nujno slovenskega) jezika s pomočjo ocenjevalne lestvice. Za študente je pomembno, da lektor: uči tudi o navadah in običajih ljudi ciljne kulture (povprečna ocena 4,51), da v svoje ure vključuje tudi sodobne in aktualne teme, povezane z deželo in govorcji jezika, ki se ga učijo (4,41) in da skupaj s študenti pripravlja kulturne dogodke (4,25).

NAČRTOVANJE SOCIOKULTURNE ZMOŽNOSTI

Študenti slovenščine zunaj Slovenije niso nujno v vsakodnevnem stiku z jezikom, slovensko družbo in kulturo, zato je treba razvijanju sociokulturne zmožnosti posvetiti posebno pozornost in jo razvijati načrtno. Že na zelo začetni ravni učenja jezika je za uspešno sporazumevanje nujno določeno sociokulturno védenje, jezikovno (npr. vikanje in tikanje pri ogovarjanju oseb) in pa nejezikovno (spoštovanje osebnega prostora, rokovanje pri predstavljanju). Učbeniki teh dejavnikov praviloma eksplicitno ne izpostavljajo, temveč nanje opozorijo s konkretnimi primeri besedil (npr. z dialogom ob predstavljanju), ki so lahko opremljeni s slikovnim gradivom (slika oseb, ki se rokujeta). Lektor presoja, kdaj in v kakšni meri seznanja govorce s tovrstnimi vsebinami, nadalje katere so nujne za nemoteno komunikacijo, katere pa bo dodal kot dopolnilno razlago ali popestritev jezikovnega pouka. V učnem procesu je kulturna razsežnost prisotna ves čas, kulturni dejavniki se lahko obravnavajo ad hoc pri nesporazumih ali pomenskih razkorakih; z izbiro avtentičnih besedil ali takih, ki implicirajo izbrane kulturne vsebine; s predstavitvijo posameznih

vrsta definicij, npr. zmožnost uspešne in kulturno dovzetne interakcije s pripadniki drugi kultur (Grosch – Groß – Leenen 2000: 29, v Petravić 2016: 17), zmožnost združevanja nezdržljivih konceptov (Eberhart 2013, v Petravić 2016: 17) itd.

kulturnih tematskih sklopov (s predstavitvami, referati, posnetki); z uporabo učnih gradiv,¹¹ npr. učbenikov, ki sistematično obravnavajo posamezna kulturna poglavja, itd.

Pri načrtovanju in uresničevanju učnega načrta jezikovnega pouka slovenščine kot tujega jezika lahko lektorja usmerja študijski program fakultete,¹² kjer se program izvaja, in opisniki v priročnikih in katalogu znanja s standardi znanja, opisi posameznih ravni jezikovnega znanja itd. v naslednjih virih: *Slovenščina kot drugi in tuji jezik* (Ferbežar – Kern et al. 2014), *Sporazumevalni prag za slovenščino* (Ferbežar – Knez et al. 2004), *Opisi ravni jezikovnega znanja* (Ferbežar – Pirih Svetina et al. 2004) in *Skupni evropski jezikovni okvir* (SEJO).

Medtem ko zgoraj naštetih dokumenti precej natančno podajajo pregled sociokulturnih vsebin na začetni ravni učenja slovenščine, pogrešamo smernice za razvoj sociokulturne zmožnosti na nadaljevalni in izpopolnjevalni stopnji. V prispevek vključene poljske slovenistike zelo natančno opredeljujejo cilje in vsebine, ki so povezane z razvojem jezikovne in pragmatične zmožnosti, jezikovnega pouka ob zaključku vsakega semestra, kar ne velja tudi za sociokulturno zmožnost. V opisu predmeta *Jezikovne vaje* katoviške slovenistike oz. slavistike se sociokulturna zmožnost omenja šele v programu drugostopenjskega študija: *Študent vzpostavlja medosebne stike s predstavniki različnih kultur in tradicij; je dovzeten za izmenjavo informacij in izkušenj, sodeluje pri projektih za popularizacijo znanja o tradiciji in kulturi drugega jezika.* (Program Studiów 2015).

Pri spoznavanju posebnosti in predstavljanju razlik, ki nastajajo v medkulturnem stiku, velja še posebej skrbno razmisliti, kako predstaviti vsebino, ki se nahaja v ozadju opaznih vidikov kulture, kot so stališča, vrednote, koncepti, logika, občutki itd. Razpoložljivi dokumenti jih ne opredeljujejo in ne dajejo konkretnih nasvetov za vključevanje v pouk slovenskega jezika, zato je lektor prepuščen subjektivni presoji, nemalokrat pa se naslanja na stereotipne predstave ali medijske raziskave.

Da je treba načrtovanju izrazom kulture posvetiti več pozornosti, so potrdili tudi rezultati ankete. Jedro raziskave se je nanašalo na sam učni proces, mdr. nas je zanimalo,

11 V sklopu Svetovnih dnevov slovenske kulture 2016, 8. mednarodnega kulturnopromocijskega projekta Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik, so lektorji slovenskega jezika pripravili pregledne vsebine in področij kulture v najširšem smislu (od zgodovine, literature, športa, kulinarike do uprizoritvenih umetnosti) ter jih postavili v e-učilnico. Bogato gradivo (besedila, videoposnetki, slikovno gradivo, preglednice in jezikovne vaje) je na voljo lektorjem pri poučevanju s kulturo povezanih vsebin.

12 Primer: opis predmeta *Jezikovne vaje* na slovenistiki v Katovicah obsega splošni opis predmeta, doseženo stopnja pridobljenega jezikovnega znanja, opis posameznih modulov (razumevanje zapisanega besedila, slovnica, fonetika itd.), tematske enote, metode poučevanja, metode in kriterij sprotnega in končnega ocenjevanja, število kontaktnih ur, obveznosti študenta, obvezno in priporočeno literaturo, pogoje za vpis, napredovanje in dokončanje programa itd.

katerih dejavnosti in vsebin si študenti želijo več pri jezikovnem pouku. Odgovori na vprašanje z več možnimi izbirami¹³ so bili naslednji: poleg konverzacije (60%) in prevajanja (55%) si želijo bolje spoznati prav slovensko kulturo, književnost, zgodovino in umetnost (55%), popkulturo in alternativno kulturo (45%), znane Slovence, običaje, vsakdan in kulinariko (40%), torej vsebine, s katerimi si študenti sestavljajo integralno podobo Slovenije.

SKLEP

Slovenci in Poljaki so stoletja gradili odnose z medsebojnim prepletanjem, mnogo je stičnih točk, a vendarle je medsebojno poznavanje površno, tako da je (med)kulturalna razmerja potrebno tolmačiti. Študenti, ki se učijo slovenščino na poljskih univerzah, so izrazili, da je želja po spoznavanju Slovenije, njene kulture in prebivalcev, ključna za izbiro študija ali jezikovnih vaj iz slovenščine, hkrati pa si pri jezikovnem pouku želijo več sociokulturnih vsebin. Lektorji pogrešajo reference in izhodišča za razvijanje sociokulturne zmožnosti pri pouku na višjih jezikovnih ravneh in v programih, ki so omejeni na jezikovne vaje. Kulturalna razsežnost je prisotna ves čas stika s slovenščino, tvori neločljiv okvir, v katerem poteka jezikovni pouk. V primeru, ko študenti nimajo dodatnih slovenističnih predmetov, se sociokulturne vsebine še dodatno uvajajo na jezikovnih vajah kot ciljno-vsebinski sklopi.

Prispevek vabi k poglobljenemu razmisleku o vlogi vključevanja ciljev in vsebin, povezanih z razvijanjem sociokulturne zmožnosti, pri poučevanju slovenščine kot tujega jezika na univerzah v tujini ter kako bi bilo mogoče z njihovim vključevanjem spodbujati motiviranost za učenje slovenskega jezika, prispevati k razvoju sporazumevalne zmožnosti v slovenščini kot tujem jeziku in k medkulturni zavesti. Vredno bi bilo predstaviti izčrpno in pregledno sliko sociokulturnih elementov v obstoječih učbenikih in drugih učnih gradivih, ki so večina namenjeni široki množici uporabnikov ne glede na njihov materni jezik, družbeno-kulturno določenost ali (ne)poznavanje ciljne kulture, ter predlagati dodatne vsebine, dejavnosti in gradiva.

¹³ Poleg navedenih odgovorov so bili na voljo tudi: slovnica, vaje iz razumevanja zapisanih in posnetih besedil, pisanje besedil in drugo.

VIRI IN LITERATURA

- Deardorff 2006:** Deardorff, Darla K. Policy Paper zur Interkulturellen Kompetenz. W: *Interkulturelle Kompetenz – Schlüsselkompetenz des 21. Jahrhunderts?* Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, 2006, 13–42.
- Eberhardt 2013:** Eberhardt, Jan – Oliver. *Interkulturelle Kompetenzen im Fremdsprachenunterricht. Auf dem Weg zu einem Kompetenzmodell für die Bildungsstandards.* Trier: WVT Wissenschaftlicher Verlag, 2013.
- Ferbežar – Pirih Svetina et al. 2004:** Ferbežar, Ina; Pirih Svetina, Nataša et al. *Opisi ravni jezikovnega znanja.* Krakov: UNIVERSITAS, 2004.
- Ferbežar – Kern et al. 2014:** Ferbežar, Ina.; Kern, Damjana. et al. *Slovenščina kot drugi in tuji jezik. Izobraževalni program za odrasle*, 2014, <http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/odrasli/Dolgan/SDTJ_program_zadnja_3.dec14_01.pdf> (dostop 6. 5. 2017).
- Ferbežar – Knez et al. 2004:** Ferbežar, Ina; Knez, Mihaela et al. *Sporazumevalni prag za slovenščino 2004.* Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze: Ministrstvo RS za šolstvo, znanost in šport, 2004.
- Gojkošek – Jugović – Šuler-Galos 2014:** Gojkošek, Mateja; Jugović, Tina; Šuler-Galos, Jasmina. Študij slovenščine na Poljskem z vidika študentov. In: Tivadar, Hotimir (ur.): *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Prihodnost v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi. Zbornik predavanj.* Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2014, 147–158.
- Grosch – Groß – Leenen 2000:** Grosch, Harald; Groß, Andreas; Leenen, Wolf R. Dateien. Bausteine zur Grundlegung interkulturellen Lernens. W: Dovermann, Ulrich; Reiberg, Ludger (red.). *Interkulturelles Lernen. Arbeitshilfen für die politische Bildung.* Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung, 29–46.
- Lewis 2006:** Lewis, Richard D. *When Cultures Collide. Leading across Cultures* (3. izdaja). Boston, London: Nicholas Brealey International, 2006.
- Petravić 2016:** Petravić, Ana. *Međukulturna kompetencija u nastavi stranih jezika.* Zagreb: Školska knjiga, 2016.
- PP STU 2017:** *Predstavitev programa STU.* Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik, <<http://centerslo.si/na-tujih-univerzah/predstavitev-programa-stu>> (dostop 10. 9. 2017).
- SEJO:** *Skupni evropski jezikovni okvir, 2011: učenje poučevanje, ocenjevanje. Svet Evrope in Ministrstvo RS za šolstvo in šport.* Ljubljana, <http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_solstva/Jeziki/Publikacija_SEJO_komplet.pdf> (dostop 12. 5. 2017).
- Program Studiów 2015:** *Študijski programi slovenistik (študija ali lektorata), primer programa Jezikovni pouk, začetna stopnja* na Inštitutu za slovansko filologijo na Šlezijijski univerzi v Katowicah. Splet, dostop 10. 5. 2017, <<http://www.slav.us.edu.pl/profildydaktyczny/I%20stopien%202015.pdf>> (5–7), <<http://www.slav.us.edu.pl/profildydaktyczny/II%20stopien%202015.pdf>>.
- van Ek 1986:** van Ek, Jan A. *Objectives for foreign language learning. Volume 1: Scope.* Strasbourg: Council of Europe, 1986 (rpt. 1993, 2000).